

Motion till riksdagen 2018/19:372

av **Amineh Kakabaveh (V)**

Sveriges ansvar att skydda kvinnors och barns mänskliga rättigheter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska införa ett förbud mot internationellt kommersiellt surrogatmödraskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska genomföra satsningar för att informera kring risker och negativa effekter av surrogatmödraskap och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt ska verka internationellt i FN för ett globalt förbud mot surrogatmödraskap och tillkännager detta för regeringen.

Kommersiell handel med kvinnor och barn

Kommersiellt surrogatmödraskap strider mot FN:s konventioner för kvinnor respektive barns rättigheter och är oförenligt med förbudet mot handel med kvinnor och barn. Trots detta är surrogatmödraskap en växande global kommersiell industri. Industrin omsätter miljardbelopp. När länder såsom Thailand, Indien och Kambodja stänger ner sina marknader för att sätta stopp för exploateringen av landets kvinnor och barn flyttar industrin till andra, oftast fattiga, länder. Samtidigt etablerar sig företag som förmedlar surrogatmödraskap i växande grad i Sverige och andra rikare länder för att hitta köpare. I april 2016 öppnade till exempel den första utländska förmedlingen av kommersiellt surrogatmödraskap i Stockholm.

Mot bakgrund av denna växande människohandel och reproduktiva turism som uppstått måste Sverige arbeta för införandet av ett förbud mot internationellt, kommersiellt surrogatmödraskap.

Sverige har hittills varit ett föregångsland

Det råder både internationellt och i Sverige en utbredd samsyn om att människokroppen och dess delar inte får ge upphov till vinning. Detta kommer till uttryck i EU:s rättighetsstadga, Europarådets biomedicinkonvention, i bestämmelserna i lagen (1995:831) om transplantation och lagen (2006:351) om genetisk integritet. Det är förbjudet och straffbart att i vinstsyfte handla med biologiskt material från en människa (8 kap. 6§ lagen om genetisk integritet). Utredningen Olika vägar till föräldraskap (SOU 2016:11) kom fram till att kommersiellt surrogatmödraskap är att betrakta som likställt med handel med organ och könsceller. Mot bakgrund av detta är det därför orimligt att tillåta kommersiellt, internationellt surrogatmödraskap. I likhet med Frankrike, Tyskland och Italien bör Sverige införa ett förbud mot alla delar av handeln med surrogatmoderskap. Det vill säga förberedelse till, marknadsföring och genomförande av surrogatmoderskap. Sverige har även tidigare varit ett föregångsland när det kommer till kvinnor och barns rättigheter såsom vid införandet av lagen mot barnaga och sexköpslagen. Dessa lagar har haft stor normerande betydelse inte bara i Sverige utan även internationellt. Som ett föregångsland för kvinnors och barns rättigheter bör därför Sverige som en del av införandet av ett förbud mot kommersiellt, internationellt surrogatmödraskap aktivt verka internationellt i FN för ett globalt förbud mot surrogatmödraskap.

Kvinnors situation

Vid internationella surrogatarrangemang söker sig svenskar främst till fattiga länder såsom Ukraina och Georgien. Länder vars mödradödlighet uppgår till 20–99/100 000 kvinnor jämfört med Sveriges 1–19/100 000 kvinnor enligt Trends in Maternal Mortality som framtagits av WHO, Unicef, UNFMPA m.fl. Då mödradödlighet kunnat kopplas till kvinnors ekonomiska situation innebär det att det redan från första början finns en maktobalans mellan köparna och surrogatmödrarna. Att diskutera ett rättvist avtal då det redan finns en ekonomisk maktobalans blir därför högst problematiskt. Den ekonomiska obalansen är dessutom den drivande orsaken till att det främst är fattiga kvinnor och kvinnor i nöd som ingår surrogatavtal. Kvinnor som ingår surrogatavtal utsätts för både psykiska och fysiska risker. I surrogatavtal tvingas kvinnor fränsäga sig rätten till abort, rätten till sin egen kropp samt rätten till barnet de bär på. Att bära ett barn för någon annan skapar i många fall ett trauma hos kvinnorna och många uttrycker att de ångrar att de var surrogatmödrar. I många av de länder dit svenskar vänder sig finns även ett kulturellt stigma kring surrogatmödraskap där kvinnor riskerar att bli socialt utstötta i samband med surrogatmödraskapet. I samband med en graviditet utsätts kvinnorna även för fysiska risker. Utöver alla icke livshotande åkommor såsom missfall, bristningar och inkontinens så riskerar kvinnan även havandeskapsförgiftning, utomkvedshavandeskap, graviddiabetes och blodpropp som alla kan vara livshotande eller leda till komplikationer som i sig är livshotande. Vid IVF-behandling, som är vanligt vid surrogatarrangemang, ökar även riskerna för många av dessa komplikationer. Kvinnorna som ingår surrogatavtal gör inte det på likställda grunder med köparna och avtalar bort rätten till sin kropp i samband med dessa arrangemang. Internationellt surrogatmödraskap är därför en exploatering av fattiga kvinnors kroppar.

Behovet av nationella informationskampanjer

Fram till dess att ett internationellt eller nationellt förbud kan träda i kraft krävs kraftiga informationssatsningar gentemot medborgarna. Få personer som ingår surrogatavtal har tillräckligt omfattande information om surrogatindustrin och dess konsekvenser. Även utredningen Olika vägar till föräldraskap (SOU 2016:11) kom fram till att det bör genomföras satsningar för att informera kring risker och negativa effekter av surrogatmödraskap så att föräldrar som överväger surrogatmödraskap kan fatta informerade beslut. Informationssatsningarna ska ha ett tydligt syfte att avskräcka par eller enskilda som överväger att köpa barn genom kommersiellt surrogatmödraskap. Informationskampanjer av detta slag kan genomföras av relevanta myndigheter i Sverige samt ambassader i de länder dit många svenskar vänder sig för att skaffa surrogatbarn.

Detta vill jag att riksdagen ställer sig bakom och tillkännager för regeringen.

Ett förbud mot internationellt, kommersiellt surrogatmödraskap.

Detta vill jag att riksdagen ställer sig bakom och tillkännager för regeringen.

Att i enlighet med vad regeringens granskning Olika vägar till föräldraskap (SOU 2016:11) kom fram till införa satsningar för att informera kring risker och negativa effekter av surrogatmödraskap så att föräldrar som överväger surrogatmödraskap kan fatta informerade beslut.

Detta vill jag att riksdagen ställer sig bakom och tillkännager för regeringen.

Att Sverige aktivt ska verka internationellt i FN för ett globalt förbud mot surrogatmödraskap.

Amineh Kakabaveh (V)